

Магістр 2 курсу

факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

**УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. Обґрунтовано змістовне наповнення сутності управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства за рахунок виявлення взаємозв'язку з іншими спорідненими категоріями "управління" і "зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД)". Виокремлено внутрішні фактори, що впливають на управління ЗЕД підприємства.

Аннотация. Обосновано содержательное наполнение сущности управления внешнеэкономической деятельностью предприятия за счет выявления взаимосвязи с другими родственными категориями "управление" и "внешнеэкономическая деятельность (ВЭД)". Выделены внутренние факторы, влияющие на управление ВЭД предприятия.

Annotation. The content of the essence of company foreign policy management by identifying the relationship with other related categories such as "management" and "external economic activity" is proved. The internal factors influencing the management of foreign economic activity of an enterprise are singled out.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) підприємства, управління ЗЕД підприємства, внутрішнє середовище, зовнішнє середовище.

Актуальність питань зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємства потребують виявлення сутності та характеристики управління цією діяльністю на промислових підприємствах. Насамперед, це стосується уточнення категоріального апарату, а саме: управління, зовнішньоекономічна діяльність, що дозволить запропонувати авторське поняття "управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства". Автором було розглянуто поняття

"управління" різних авторів, які наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Авторські точки зору щодо поняття "управління"

Автор і джерело	Поняття
1	2
Б. Стафорд [1]	<i>переведення системи в новий стан шляхом дії на її змінні</i>
Б. Твісс [2]	<i>це мистецтво змусити події здійснитися</i>
В. Кнорринг [3]	<i>це цілеспрямований і постійний процес впливу суб'єкта управління на об'єкт управління</i>
В. Розанова [4]	<i>сукупність системи скоординованості і заходів, спрямованих на досягнення значущих цілей організації</i>
Г. Пітерс [5]	<i>припускає "водіння" (steering), іншими словами, використання певного механізму (ів) для того, щоб спрямувати суспільство потрібним шляхом</i>
І. Дроздов [6]	<i>це цілеспрямована діяльність усіх суб'єктів, що забезпечує становлення, стабілізацію, оптимальне функціонування і обов'язковий розвиток організації</i>
Л. Шеховцева [7]	<i>це діяльність людей, за допомогою якої вони досягають поставлених цілей</i>
М. Мексон, Ф. Друкер [8; 9]	<i>це процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей організації</i>

Закінчення табл. 1

1	2
Ф. Друкер [1]	<i>це особливий вид діяльності, що перетворює неорганізований натовп в ефективну цілеспрямовану і продуктивну</i>

	групу
Я. Гольфред [10]	це <i>пізнання способів інтеграції систем життя за універсальною схемою найбільш ефективного напрямку розвитку</i>

Було висвітлено підходи 11 фахівців щодо визначення поняття "зовнішньоекономічна діяльність підприємства" (табл. 2).

Таблиця 2

**Авторські точки зору щодо поняття
"зовнішньоекономічна діяльність підприємства"**

Автор і джерело	Поняття
Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність" [11]	це <i>діяльність суб'єктів господарювання України та іноземних суб'єктів господарювання, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами</i>
А. Борисов [12]	<i>одна зі сфер економічної діяльності держави, підприємств, фірм, тісно пов'язана із зовнішньою торгівлею, експортом і імпортом товарів, іноземними кредитами та інвестиціями, здійсненням спільних із іншими країнами проектів</i>
Г. Махавікова, О. Павлова [13; 14]	<i>становить сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і комерційних функцій фірм і підприємств</i>
Е. Прокушев [16]	це <i>процес реалізації зовнішньоекономічних зв'язків шляхом здійснення торгового обміну, спільного підприємництва, надання послуг, різних форм економічного і науково-технічного співробітництва, проведення валютних і фінансово-кредитних операцій</i>
І. Амеліна [16]	це <i>діяльність, пов'язана з товарообміном між партнерами, що знаходяться в різних країнах</i>

І. Єршова [17]	розуміється зовнішньоторговельна, інвестиційна та інша діяльність, включаючи виробничу кооперацію, валютні та фінансово-кредитні операції, в області міжнародного обміну товарами, інформацією, роботами, послугами, результатами інтелектуальної діяльності, у тому числі винятковими правами на них
Л. Стровський [18]	істотна складова, найважливіший напрям ринкової економіки
М. Сафронов [19]	становить сукупність методів і засобів торговельно-економічного, науково-технічного співробітництва, валютно-фінансових і кредитних відносин із зарубіжними країнами
О. Бобкова [20]	сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативно-комерційних функцій експорт оорієнтованих підприємств з урахуванням обраної зовнішньоекономічної стратегії, форм і методів роботи на ринку іноземного партнера
С. Сорокін [21]	частина ринкової сфери, вона ґрунтується на критеріях підприємництва, відрізняється економічною та правовою незалежністю, обмеженої рамками національного законодавства

На основі розглянутих точок зору слід підкреслити спільність у визначенні сутності ЗЕД, яка полягає в тому, що: *по-перше*, зовнішньоекономічна діяльність підприємства – це сукупність функцій, процесів, методів та засобів торговельно-економічного співробітництва із зарубіжними країнами; *по-друге*, це діяльність суб'єктів господарювання в області міжнародного обміну товарами, інформацією, роботами, послугами, результатами інтелектуальної діяльності, у тому числі винятковими правами на них. Проаналізувавши всі ці підходи, автором пропонуються визначення понять "управління", "ЗЕД підприємства", "управління ЗЕД підприємства", що наведені в табл. 3.

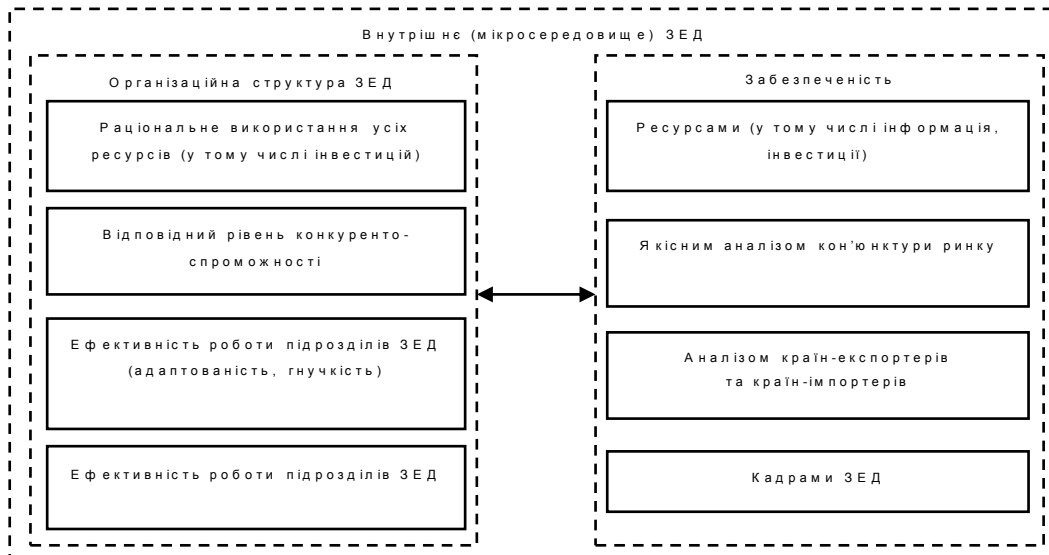
Авторські визначення понять

Поняття	Визначення
Управління	це цілеспрямований процес планування, організації, мотивації, контролю на основі певного механізму (способів, методів, прийомів тощо), що дозволить перейти в новий стан
ЗЕД підприємства	це один із економічних видів діяльності підприємства на основі сукупності функцій, процесів та методів торговельно-економічного співробітництва в області міжнародного обміну товарами, інформацією, роботами, послугами, результатами інтелектуальної діяльності
Управління ЗЕД підприємства	це процес розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень у зовнішньоекономічній діяльності підприємства з метою досягти поставлених цілей згідно зі стратегією суб'єкта господарювання

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства є складовою його виробничо-комерційної діяльності й становить сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативно-комерційних функцій з урахуванням обраної зовнішньоекономічної стратегії, форм і методів роботи на ринку іноземного партнера. Результативність управління ЗЕД підприємства значною мірою залежить від факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Внутрішнє середовище підприємства є джерелом його життєвої сили, воно містить у собі саме той потенціал, який дає можливість успішно функціонувати та забезпечувати стабільний розвиток в умовах жорсткої конкуренції. Насамперед, це стосується суб'єктів господарювання, які охоплюють виробничі, фінансові, страхові, транспортні та інші підрозділи. Внутрішнє середовище може також бути джерелом проблем і навіть загибелі підприємства в тому випадку, якщо воно не забезпечує необхідного функціонування підприємства [22]. Внутрішнє середовище – це ситуаційні фактори усередині суб'єкта господарювання. Інформація про внутрішнє середовище необхідна

менеджеру, щоб визначити внутрішні можливості, потенціал, на які підприємство може розраховувати в конкурентній боротьбі для досягнення поставлених цілей. Внутрішні фактори, що впливають на управління ЗЕД підприємства, наведені на рисунку.

Рис. Внутрішні фактори, що впливають на управління ЗЕД підприємства

Аналіз ЗЕД підприємства полягає у визначенні його сильних і слабких сторін, порівнянні їх із аналогічними даними конкурентів і оцінюванні позиції суб'єкта господарювання відповідно до умов зовнішнього середовища. Сильні сторони є перевагами, які підприємство використовує в конкурентній боротьбі для забезпечення фінансової стійкості. Із сильних сторін найважливішими вважають ті, які забезпечують підприємству істотне випередження конкурентів. Слабкі сторони мають перебувати під постійним контролем керівництва підприємства з метою їх усунення [23].

Для ефективного управління ЗЕД підприємства необхідно не тільки виокремлювати фактори, що впливають на це управління, але й аналізувати характер та ступінь їх впливу. Для цього використовують

різні методи аналізу ЗЕД підприємства, що є наступним етапом дослідження.

Наук. керівн. Коюда В. О.

Література: 1. Понятие "управление" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://uamconsult.com>. 2. Внешнеэкономическая деятельность предприятия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://globalteka.ru/order/9961.html>. 3. Кнорринг В. И. Искусство управления : учебник / В. И. Кнорринг. – М. : Книжный мир, 1997. – 274 с. 4. Розанова В. А. Психология управления : учебн. пособ. / В. А. Розанова. – М. : ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 1999. – 352 с. 5. Питерс Б. Г. Глобализация, управление и его институты / Б. Г. Питерс // Отечественные записки. – 2004. – № 2 (16). – 172 с. 6. Дроздов И. Н. Понятие управления развитием организации [Электронный ресурс] / Дроздов И. Н. – Режим доступа : <http://www.drozdovland.ru>. 7. Шеховцева Л. С. О некоторых понятиях стратегического управления / Л. С. Шеховцева // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 6. 8. Анализ макросреды [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dekanblog.ru>. 9. Управление использованием резервов повышения эффективности внешнеэкономической деятельности предприятия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://alldisser.com>. 10. Гольфред Я. А. Философия и история науки управления [Электронный ресурс] / Гольфред Я. А. – Режим доступа : http://afield.org.ua/book/t_upr.html. 11. Прозовнішньоекономічну діяльність : Закон України № 29-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). – 1991. – № 29. – С. 1. 12. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / Борисов А. Б. – М. : Книжный мир, 2003. – 895 с. 13. Махавикова Г. А. Внешнеэкономическая деятельность : учебный курс / Г. А. Махавикова, Е. Е. Павлова. – М. : Изд. "Эксмо", 2009. – 420 с. 14. Анализ макросреды [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://studopedia.ru>. 15. Прокушев Е. Ф. Внешнеэкономическая деятельность : учебник / Е. Ф. Прокушев. – 8-е изд. – М. : Издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2011. – 500 с. 16. Амелина И. А. Внешнеэкономическая деятельность в Украине. Особенности таможенного регулирования / И. А. Амелина. – Одесса : Изд. СИРИО, 2008. – 284 с. 17. Ершова И. Понятие внешнеэкономической деятельности [Электронный ресурс] / Ершова И. – Режим доступа : <http://www.inventech.ru>. 18. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : учебн. пособ. для студентов вузов, обучающихся по эконом. специальностям / [Л. Е. Стровский и др.] ; под ред. Л. Е. Стровского. – 5-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 503 с. 19. Экономика предприятия : учебник / под ред. проф. Н. А. Сафронова. – М. : Юристъ, 1998. – 584 с. 20. Бобкова О. В. Понятие внешнеэкономических связей и их отличие от внешнеэкономической деятельности [Электронный ресурс] / Бобкова О. В. – Режим доступа : <http://lib.rus.ec>. 21. Сорокин С. Л. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : экономика и управление : учебн. пособ. / С. Л. Сорокин. – Мн. : Современная школа, 2006. – 283 с. 22.

Стровский Л. Е. Внешнеэкономическая деятельность предприятия : учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений / Л. Е. Стровский. – М. : Юнити, 2003. – 642 с. 23. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник для вузів

/ І. В. Багорова, Н. І. Редіна, В. Є. Власюк та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. В. Багрової. – К. : Центр учбової літератури, 2004. – 580 с.